

Forslag

til

Lov om ændring af lov om menighedsråd.

Fremsat den 14. januar 1969 af *kirkeministeren*.

I lov om menighedsråd, jfr. lovbekendtgørelse nr. 309 af 1. september 1966, som ændret ved lov nr. 224 af 3. juni 1967 og lov nr. 155 af 8. maj 1968, affattes § 13, stk. 2, således:

„Stk. 2. Af kirkekassens (menighedsrådkassens) midler kan menighedsrådet endvidere inden for et maksimumsbeløb, der fastsættes af kirkeministeren, yde støtte til foranstaltninger, som rådet skønner egnede til at fremme det kirkelige liv i sognet, pastoratet eller kommunen, samt til kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed.

Størrelsen af det beløb, der stilles til rådighed i de anførte øjemed, skal godkendes i forbindelse med stadfæstelsen af vedkommende kasses overslag, og det må herved iagttages, at det ansatte beløb står i passende forhold til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder befolkningens størrelse, den stedlige økonomi og betydningen af de formål, hvortil beløbet agtes anvendt. Nærmere regler om, til hvilke formål sådanne beløb kan anvendes, fastsættes af kirkeministeren.“

Bemærkninger til lovforslaget.

Ved lov nr. 207 af 12. april 1949 om ændringer i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd blev der tilvejebragt hjemmel for, at menighedsrådene udover de fornødne beløb til almindelige administrationsudgifter kunne anvende et beløb af indtil 500 kr. årlig til stedlige, kirkelige formål. Beløbet blev ved lov nr. 146 af 29. april 1955 forhøjet til 800 kr., eller, når forholdene taler for det, indtil 2.000 kr. Samtidig bestemtes det, at der inden for de anførte maksimumsbeløb kunne ydes bidrag også til „formål, der vedrører stiftet som helhed“. De nævnte maksimumsbeløb blev senere ved lov nr. 113 af 15. april 1964 forhøjet til henholdsvis 2.000 kr. og 5.000 kr. og sidst ved lov nr. 224 af 3. juni 1967 til henholdsvis 3.000 kr. og 10.000 kr.

Om retningslinierne for anvendelsen af dette såkaldte rådighedsbeløb er der givet nærmere vejledning i de af kirkeministeriet udsendte cirkulærer af 7. maj 1949 og 30. marts 1950 og ligeledes i de i anledning af de senere stedfundne ændringer af beløbsrammerne udsendte cirkulærer af 29. juni 1955, 15. maj 1964 og 30. juni 1967. I disse cirkulærer og i en række skrivelser fra ministeriet er der som anvendelsesmuligheder for rådighedsbeløbet

særlig peget på sådanne lokale kirkelige opgaver, som det er nærliggende, at præsten og menighedsrådet i forening søger gennemført, og som går ud på at samle sognets beboere om kirkens gudstjenester m. m. I overensstemmelse hermed har rådighedsbeløbet fortrinsvis fundet anvendelse til afholdelse af udgifter til befordring af gamle og svage til gudstjeneste i sogne med meget store afstande, indkaldelse af fremmede talere til gudstjenester eller møder i kirken, udsendelse af indbydelsel til familiegudstjenester, opførelse af kirkespil og afholdelse af koncerter i kirken, udgivelse af sognets kirkeblad, anskaffelse af publikationer til uddeling ved barndåb, konfirmation og vielse, anskaffelse af bibler til uddeling til brudepar, anskaffelse af eksemplarer af salmebogen, det nye testamente eller biblen til uddeling til konfirmander, udgivelse af jubilæumsskrift vedrørende kirken m. m. I øvrigt er det i de nævnte cirkulærer understreget, at der ved dispositioner over rådighedsbeløbet må lægges vægt på, at de lokale kirkelige udgifter i det hele begrænses så meget som muligt, og at de formål, der støttes med hjemmel i den her omhandlede bestemmelse — da det drejer sig om midler, der tilvejebringes ved

ydelse fra samtlige skattepligtige medlemmer af folkekirken inden for vedkommende ligningsområde — ikke er af en sådan art, at man favoriserer enkelte kirkelige retninger eller grupper, men derimod af mere almindelig interesse for menigheden og for det kirkelige livs trivsel som helhed inden for menighedsrådsdistriktet, og ikke specielt hører til de opgaver, som naturligt bør henhøre under det frivillige kirkelige arbejde. Det er således ikke anset for hjemlet, at der af rådighedsbeløbet ydes tilskud til F.D.F., spejderbevægelsen, ungdomsafdelinger inden for K.F.U.M. og K.F.U.K., sammenkomster for gamle og søndagsskoler.

Ved de stedfundne forhøjelser af maksimumsbeløbene, der i det væsentlige skyldes prisudviklingen, er der ikke tilsigtet nogen udvidelse eller ændring af de gældende bestemmelser om rådighedsbeløbets anvendelse.

Spørgsmålet om ændring af bestemmelsen i menighedsrådslovens § 13, stk. 2, har været behandlet i den af kirkeministeriet den 27. maj 1964 nedsatte kommission vedrørende folkekirken's organisation (strukturkommissionen), der i en den 13. januar 1966 afgivet betænkning (nr. 411/1966) har fremsat forslag om, at der gennem en lovændring åbnes adgang til en videre anvendelse af rådighedsbeløbet. Kommissionen har i denne forbindelse overvejet, om man ikke i det hele — under hensyn til menighedsrådenes demokratiske sammensætning — burde overlade til rådene selv at træffe bestemmelse om, hvad der måtte anses for det enkelte sted at være en kirkelig opgave. Kommissionen fandt imidlertid, at et så vidtgående skridt ville være et afgørende brud med et på gode reale grunde hvilende, hidtidigt princip for lovgivning om menighedsrådenes økonomiske beføjelser, og derfor ikke ville kunne komme på tale. Under henvisning til, at det må anses for udelukket i lovgivningen nærmere at specificere de opgaver, som skal kunne finansieres over rådighedsbeløbet, indstillede kommissionen herefter, at grænserne for rådighedsbeløbets anvendelse fremdeles fastsættes administrativt, og at grænserne som hidtil trækkes ret snævert, men således at der åbnes mulighed for en gradvis udvidelse af rammerne, efterhånden som behovene herfor gør sig gældende. Den videre anvendelse af rådighedsbeløbet, som kommissionen i første række havde for øje, skulle navnlig bestå i bidrag til dækning af udgifterne ved „på tidsvarende måde at videreføre folkekirken's forkyndende og pædagogiske opgave også uden for kirkerummet“, samt i tilskud til etablering af forsøgsordninger, f. eks. med hensyn til sognemedhjælpere.

Det af strukturkommissionen fremsatte forslag,

hvorom der ikke var enighed i kommissionen, og som også under den efterfølgende offentlige diskussion har givet anledning til divergerende menings-tilkendegivelser, skønnes ikke umiddelbart egnet til, at ministeriet på dette grundlag kunne fremsætte forslag om en lovændring. Derimod blev der som nævnt i 1967 — uden ændring af bestemmelsen i øvrigt — gennemført en forhøjelse af maksimumsbeløbene til henholdsvis 3.000 kr. i mindre sogne og 10.000 kr. i større sogne.

Der blev i sin tid givet de kirkelige instanser lejlighed til at ytre sig over kommissionens forslag. De afgivne svar viser, at der blandt stiftsøvrighederne, biskopperne og provstiuvalgene hersker betydelig uenighed og usikkerhed med hensyn til betimeligheden af at gennemføre dette forslag såvel som med hensyn til, hvilken ordning der i det hele bør tilstræbes på dette område.

Uanset at spørgsmålet om, hvilke kirkelige formål menighedsrådene bør kunne støtte af rådighedsbeløbene, således ikke har fundet en så overbevisende principiel afklaring, at der har kunnet opnås almindelig enighed herom i kirkelige kredse, har ministeriet dog under hensyn til, at det skønnes rimeligt i et vist omfang at imødekomme det blandt menighedsrådene meget udbredte ønske om at kunne disponere noget friere over rådighedsbeløbene end hidtil, anset det for rigtigt nu gennem fremsættelse af nærværende lovforslag at søge tilvejebragt hjemmel for, at der kan åbnes menighedsrådenes adgang hertil.

De lokale kirkelige opgaver, hvortil der skal kunne ydes bidrag af rådighedsbeløbet, er i det foreliggende forslag betegnet som „foranstaltninger; som rådet skønner egnede til at fremme det kirkelige liv i sognet, pastoratet eller kommunen“. Med denne affattelse af bestemmelsen er det tilsigtet dels at angive et videre anvendelsesområde for rådighedsbeløbet end efter den nugældende regel, dels at bringe bestemmelsen i nærmere samklang med bestemmelsen i lovens § 14, stk. 2, hvorefter nyvalgte menighedsrådsmedlemmer i forbindelse med deres indtræden i rådet forpligter sig til at virke for „den kristne menigheds liv og vækst“.

Grænserne for rådighedsbeløbets anvendelse tænkes som hidtil fastsat administrativt og — indtil videre — stort set i overensstemmelse med de hidtil fulgte principper, således at der fremdeles ikke af rådighedsbeløbet vil kunne ydes støtte til det frivillige kirkelige arbejde, f. eks. i form af direkte tilskud til kirkelige foreninger, sammenslutninger og institutioner. Ministeriet er imidlertid opmærksom på, at der er visse områder inden for det kirkelige arbejde, f. eks. præsternes virksomhed blandt

unge og gamle i sognet, vordende ægtepar, forældre til dåbsbørn, konfirmandforældre m. fl., som det efter nutidens opfattelse ikke længere er rimeligt at sidestille med det frivillige kirkelige arbejde, uanset at der ikke påhviler præsterne nogen egentlig forpligtelse til sådan virksomhed, og at en tilsvarende udvikling må påregnes at ville kunne gøre sig gældende inden for flere andre områder. I øvrigt vil der som hidtil ikke kunne ydes bidrag af rådighedsbeløbet til løsning af almindelige kulturelle, sociale eller diakonale opgaver, ligesom det vil være udelukket at yde tilskud til foranstaltninger, hvortil tilskud vil kunne opnås andetsteds fra i medfør af bestående eller kommende tilskudsordninger, jfr. herved f. eks. lov nr. 233 af 6. juni 1968 om fritidsundervisning m. v.

Efter forslaget vil der som hidtil kunne ydes tilskud af rådighedsbeløbet til kirkelige formål af betydning for stiftet som helhed. Også på dette område er det tænkeligt, at udviklingen vil kunne medføre en udvidelse af kredsen af de foranstaltninger på stiftsplan, som det skønnes rimeligt at støtte med bidrag fra rådighedsbeløbene.

Under hensyn til, at det på indeværende tidspunkt ikke er muligt at skønne over den kommende udvikling inden for det her omhandlede område, har

man fundet det rettest at udelade maksimumsbeløbene af loven, således at det overlades til kirkeministeren under hensyntagen til de til enhver tid fastlagte grænser for rådighedsbeløbets anvendelse, prisudviklingen og det konstaterede behov at fastsætte rammebeløbene. De gældende rammebeløb agtes dog foreløbig opretholdt uændret. Det forudsættes i øvrigt, at kirkeministeren under særlige omstændigheder vil kunne tillade, at de af ham fastsatte maksimumsbeløb overskrides, hvorfor man ikke har anset det for nødvendigt at optage en til § 13, 2. stk., sidste pkt., svarende bestemmelse i den foreslåede nye lovbestemmelse.

Det er en selvfølge, at rådighedsbeløbene som hidtil må opføres i kirkernes budgetter med specificeret angivelse af de formål, hvortil de tænkes anvendt, og at den kirkelige myndighed, der stadfæster overslagene — på landet provstiudvalgene, i købstæderne stiftsøvrigheden —, fortsat skal godkende denne udgiftspost og herunder iagttagte, at det ansatte beløb står i passende forhold til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder befolkningens størrelse, den stedlige økonomi og betydningen af de formål, hvortil beløbene agtes anvendt.